

žnog, plod nadahnuća od ploda laži i gluposti. Prema tome takva preuzeta manira najbolje odgovara nesposobnim, nemoćnim ili šarlatanskim mazalima, da zaludeju i obmanjuju publiku, koja se ne snalazi. Tim se tumači i to, što trajno raste broj takvih i što se stvara ona ogromna množina pseudoumjetnika, koje vidamo naokolo, a koji ponižavaju umjetnost dotle, da je čine predmetom negodovanja, prezira ili poruge.

Dovoljno bi bilo od takvih autora vidjeti koje djelo, u kom bi autor pokušao prikazati osobe, predmete, krajolike u njihovu stvarnom liku, pri tom poslu otkrio bi se takav autor u svoj svojoj bijedi nemoćnika bez talenta, bez stila i bez svake osobnosti. Tada bismo stvarno pojмили, da je ta manira upravo njegov jedini mogućí način izražavanja i da je on, da bi sakrio tu istinu, izabrao sredstvo: prepredenu i samovoljnu izvještačenost svoga apstraktizma, koja je jedina sposobna napajati nevješte i neupućene duhove; izabrao je apstraktizam, da svoju temeljnu nemoć i nespretnost sakrije iza krinke tolike i takve lažne nerazumljive i tobožnje transcendentalnosti.

Ardengo Soffici

ANTE STARČEVIĆ

uz prvu samostalnu izložbu

Ante Starčević ima samo 25 godina. Pred pola godine svršio je studije na Akademiji, danas već daje kolektivnu izložbu sa 13 skulptura, u drvu, bronci, gipsu i pečenoj glini i 10 sepija. To predstavlja rekord, kojim se ne mogu mnogi pohvaliti.

Sepije životinja odaju umjetnika, koji zna vidjeti i bitno u viđenom izraziti. U njegovim bikovima ima monumentalne širine i jednostavnosti građe nekih minosovskih taurusa i nasrtljive borbenosti altamirskih bizona sitne glave, zbijena tijela i tankih prećih rogova.

Bik ga privlači, i u svim varijantama donosi ga uvjerljivo. Više uvjerljivo nego produbljeno, ali uvijek dobro.

U sepijama, u kojima obrađuje čovjeka, ostaje na dekorativno površinskom, s podcrtanim elementima monumentalizma i tipskih obilježja. Čovjek kao tajna i kao život, kao individuum i plastička ljepota načet je tek u skulpturi. Najdublje je zahvaćen u »Ženi sa otoka«. U njenu velikom manumentalnom miru, teškim korotnim haljinama, jednostavnosti i širini fature, sakralnom simetriizmu, sumarnoj obradi i očajno sažetom licu ima nešto luđački mračno, nešto, što svojom stvarnošću udivljuje i stravi dubokim zahvatom u tragediju onih naših mnogobrojnih otočkih sela sa

Cresa, Krka, Lošinja i sjeverne Dalmacije, koja bivaju svaki dan sve pustija, a starci i starice u njima, napušteni od kćeri i sinova koji su se otisnuli u život, čuče pred pustim kućama, na kućnim pragovima, kao neke stare izludjele utvare sa gotskih tornjeva i katedrala, zdvojne i stravične i duboko stvarne.

Starčević je izložio još 12 skulptura, i svakom je dokazao, da zna, što znači kiparski zanat i kako mu treba pristupiti, ali samo ovim je ušao u historiju našeg kiparstva. »Žena sa otoka« je djelo.

»Kupač« u skici i velikoj replici suviše je neujednačen. Forme mu plivaju bezizražajne, mlohаве i nelijepe. Jedino glava, vrat i gornji dio prsiju imaju anatomsku i skulpturalnu čvrstoću. Međutim, i ono, što je dobro, daleko je od onoga, što je Starčević htio da izrazi. Ta mala, mišićava, čvrsta i zalojena glava, zakrenuta prkosno i silovito u stranu, ima u profilu i izrazu nečeg više zločinačkog nego hedonističkog, više kobačkog nego ljudskog. Tijelo, naprotiv, neujednačeno u strukturi, samo je jedna vreća bezobličnog blata.

Portreti u terakoti odaju dobru školu majstora Kršinića. Ali još su suviše akademija, a premalo zahvat u ličnost autora i modela. Dobar portret nije samo zbir optičkih zapažanja, nego i intuitivnih naslućivanja.

Mali »Reljef bika« više je skladan nego produbljen. Lik »Dole«, ležećeg buldoga, možda je i vjerna kopija stvarnosti, ali donos realnosti nije kategorija ekvivalentna umjetnosti. »Kuja«, podvrgnuta korekturi stila i izraza, sva napeta, poleglih ušiju, izdužena vrata, podvita repa i iskeženih zuba, ima bogatu izražajnost notrdamskih garguja.

Dvije maske plosno tretirane u drvu odaju prilično smjel pokušaj, da se samim grifom dlijeta u zahvatu materije i otkrivanjem drvene fibre dobije ekvivalent izražajnog, dekorativnog i monumentalnog. Postignuti rezultat u »Maski I. M.« je pozitivan i doista dobar. U »Maski muškarca« do izražaja je došao samo linearni dekor.

»Nemirnim proljećem« Starčević se prebacio. Taj lijepi komad orahovine ima vrijednost samo kao materija. Izraz i modelacija, namjerice napušteni od umjetnika, koji je želio, da samim ritmom i na ritmu izradi ljepotu, nisu našli adekvatne odmjene.

Za mladog umjetnika dosta: dosta, da se obodri, da razmišlja i da postane skroman pred ogromnim mogućnostima slutnje i ostvarenoga u prirodi i umjetnosti.

Andro-Žid Mihčić

